

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV –0032–11

Sociálne determinanty zdravia školákov

Zodpovedný riešiteľ **Prof. Mgr. Andrea Madarasová Gecková, PhD**

Príjemca **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

1. Ústav psychológie zdravia, Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach (zmena od 1.4.2015 po rozdelení Ústavu psychológie zdravia)
2. -
3. -
4. -
5. -

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

1. University of Groningen, UMCG, The Netherlands
2. Univerzita Palackého v Olomouci, Česká Republika
3. -

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

1. -
2. -
3. -

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

1. Madarasová Gecková A., Dankulinová Z. eds.: Národná správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní 11-, 13- a 15-ročných školákov. - Bratislava : Kancelária Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku, 2015. (267s) - ISBN 978-80-971997-0-8, ISBN: 978-80-971997-1-5
2. Brindová D., Pavelka J., Ševčíkova A., Žežula I., van Dijk J.P., Reijneveld S.A., Madarasová Gecková A.: How parents can affect excessive spending of time on screen-based activities. BMC Public Health, 2014, 14:1261
3. Baďura P., Madarasová Gecková A., Sigmundová D., van Dijk J.P., Reijneveld S.A.: When children play, they feel better: Organized activity participation and health in adolescents. BMC

4. Holubčíková J., Kolarčík P., Madarasová Gecková A., Reijneveld S.A., van Dijk J.P.: The mediating effect of daily nervousness and irritability on the relationship between soft drink consumption and aggressive behaviour among adolescents. *Int J Pub Health*, 2015,60(6):699-706

5. Kolarčík P., Madarasová Gecková A., Reijneveld S.A., van Dijk J.P.: The mediating effect of discrimination, social support and hopelessness on self-rated health of Roma adolescents in Slovakia. *Int J Equity Health*, 2015, 14:137.

Uplatnenie výsledkov projektu

Projekt priniesol aktuálne a validné údaje o zdraví a sociálnych determinantoch zdravia dospievajúcich a prehĺbil porozumenie socio-demografickým, intrapersonálnym faktorom zdravia a so zdravím súvisiaceho správania sa dospievajúcich v ich sociálnom kontexte. Výsledky projektu boli využité pri príprave viac než 40 vedeckých prác pre karentované časopisy (29 už publikovaných alebo prijatých do tlače), 37 aktívnych účastí na zahraničných a domácich konferenciách a 5 vedeckých monografií či odborných knižných publikácií. Pre odbornú verejnosť bolo pripravených 29 vzdelávacích aktivít. Získané poznatky boli využité pri výuke pregraduálnych študentov všeobecnej medicíny a verejného zdravotníctva ale i pri vedení diplomových prác (5 obhájených a 3 riešené). Na riešení projektu sa podieľali i doktorandi v odbore verejné zdravotníctvo, kinantropológia a health sciences (6 obhájených a 6 pokračujúcich dizertačných projektov). Poznatky boli diseminované laickej verejnosti prostredníctvom 3 tlačových správ, 3 tlačových besied, 2 infografík, 1 videospotu, webového portálu a desiatky príspevkov či ohlasov v televíznych, rozhlasových, internetových či tlačových médiách. Výsledky projektu boli využité pri 16 aktivitách určených stakeholderom (workshopy, semináre, pozvané prezentácie, spolupráca pri príprave strategických dokumentov). Z národne reprezentatívnych údajov o školákoch bola vytvorená databáza, ktorá bola zaradená do medzinárodnej databázy porovnávajúcej školákov z viac než 45 krajín. Pripravená a diseminovaná bola Národná správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní. Vyvolaných bolo viac než 20 projektov, z ktorých 3 boli podporené v medzinárodnej súťaži a 3 v rámci SR. Súčasťou riešenia projektu bol i vývoj jednotlivých metodík a overovanie ich psychometrických atribútov (napr. Škála blahobytu rodiny, Dotazník zdravotnej gramotnosti, Dotazník organizovaných voľnočasových aktivít, Dotazník motívov k fyzickej aktivite, Dotazník fyzickej aktivity a sedavého správania školákov, Dotazník spirituality, Dotazník rizikového správania) ako i príprava protokolu národnej štúdie HBSC vrátane celej dotazníkovej batérie. Získané poznatky majú potenciál vyplniť medzery v poznaní, naznačujú smer a dynamiku aktuálnych sociálnych zmien a na tejto báze umožňujú širšiu teoreticko-metodologickú reflexiu v oblasti výskumu sociálnych determinant zdravia školákov.

CHARAKTERISTIKA VÝSLEDKOV

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Získané údaje boli využité na skúmanie vybraných sociodemografických a intrapersonálnych charakteristík v sociálnom kontexte (rodinné prostredie, školské prostredie, rovesnícka skupina) a ich prínos k úspešnému zvládnutiu vývinových zmien v období prechodu od detstva do dospelovania, pričom hodnotené boli zdravotné ale i behaviorálne ukazovatele úspešného prechodu. Pozornosť bola venovaná najmä súvislostiam nutričného správania (napr. konzumácie sladených a energetických nápojov, diétovanie) so sedavým správaním a násilným správaním, ale tiež úlohe rodičovských pravidiel; potencionálnemu benefitu účasti na organizovaných voľno-časových aktivitách; intrapersonálnym ale i environmentálnym faktorom súvisiacim s fyzickou aktivitou; úlohe rodičovského monitoringu vo výchove dospievajúcich; súvislostiam preferencie vybraných mládežníckych subkultúr s rizikovým správaním dospievajúcich ako i vplyvu socio-demografických faktorov či extrémnej socio-ekonomickej deprivácie na zdravie a so zdravím súvisiace správanie dospievajúcich. S využitím viacúrovňovej analýzy bol skúmaný vplyv ekonomickej krízy na zdravie

dospievajúcich, ale i súvislosť školského prostredia na aktívny životný štýl školákov. Významný je i prínos v oblasti metodológie výskumu v cieľovej oblasti, kde bolo pripravených niekoľko výskumných protokolov, dotazníkových batérií a overených z hľadiska psychometrických vlastností bolo viacero meracích nástrojov.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku
(max. 20 riadkov)

The obtained data were used to investigate the sociodemographic and interpersonal characteristics in the social context (family environment, school environment, peer group) and their contribution to the successful management of developmental changes during the transition from childhood to adolescence. Assessed were health as well as behavioral indicators of successful transition. Particular attention was paid to nutritional behavioral (eg. consumption of sugary drinks and energy drinks, diet) with sedentary behavior and violent behavior, but also to the role of parental rules; to potential benefits of participating in the organized leisure-time activities; to intrapersonal but also environmental factors associated with physical activity; to the role of parental monitoring in the upbringing of adolescents; to associations of preferences for selected youth subcultures with risk behavior of adolescents as well as to the impact of socio-demographic factors and extreme socio-economic deprivation on health and health-related behavior of adolescents. Using multilevel analysis the impact of the economic crisis on the health of adolescents, but also the relationship of the school environment with the active lifestyle of schoolchildren was investigated as well. Significant was also contribution to research methodology in the target area, through preparation of several research protocols, questionnaires and several measuring instruments were tested for their psychometric characteristics.

Svojím podpisom potvrdzujem, že údaje uvedené v záverečnej karte sú pravdivé a úplné a súhlasím s ich zverejnením.

Zodpovedný riešiteľ

Prof. Mgr. Andrea Madarasová Gecková,
PhD

V Košiciach 28.01.2016

Štatutárny zástupca príjemcu

prof. RNDr. Pavol Sovák, CSc.

V Košiciach 28.01.2016

.....
podpis zodpovedného riešiteľa

.....
podpis štatutárneho zástupcu príjemcu